

MADEN YÖNETMELİĞİNDEKİ BAZI DEĞİŞİKLİKLER

Maden Kanunu değiştikten yaklaşık iki yıl sonra 21 Eylül 2017 tarihinde yeni Maden Yönetmeliği Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yönetmelik ile birçok yeni hüküm getirildi. Daha önceki yazılarımızda bu değişikliklerin bir kısmını değerlendirmiştik. Şimdi de, geri kalan bir kısım değişikliklere aşağıda yer veriyoruz.

1. Kamuya ait IV(b) Grubu Ruhsatlarda Ruhsatın Bölünebileceęi Öngörölmüştür.

6309 sayılı Kanundan bu yana Türk Maden Hukukunun önemli ilkelerinden biri ruhsatın bölünmemesi ilkesidir. 3213 Maden Kanununun 5.maddesine göre, il müracaat (Takaddüm), arama ruhsatı, buluculuk ve işletme ruhsat haklarından hiçbirisi hisselerle bölünemez. Bu hakların tek bir gerçek veya tüzel kişi üzerinde toplanması gerekir. Maden haklarının bölünmemesi ilkesinin getirilmesindeki amaç, işletilmesinde kamusal yarar olan madenlerin rasyonel ve ekonomik olarak değerlendirilmelerini sağlamaktır.

Özellikle kamuya ait IV(b) Grubu kömür ruhsatlarına dayalı termik santral ihalelerinde ruhsatların bölünmemesi ilkesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştı. Rödovals dahil birtakım hukuki model arayışlarına gidilmiştir. Sonunda 6719 sayılı Kanunla 3213 sayılı Maden Kanununun Ek 12. Madde ile “*Bu Kanun uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarına ait IV. Grup (b) bendi madenlere ilişkin ruhsatlar, rezerv kaybına sebep olmayacak şekilde, elektrik üretimine yönelik olmak üzere Bakanlık onayı ile ayrı ruhsatlara bağlanabilir.*” hükmü eklenmiştir. 3213 sayılı Maden Kanununun Ek.12.maddesi, ruhsatların bölünmemesine ilişkin 5.maddenin yasal istisnasını oluşturmaktadır.

Maden Yönetmeliğinin 7.(4) maddesinde, Maden Kanununun Ek.12.maddesi hükmü tekrar edilmiştir. Buna göre, maden kamu kurum ve kuruluşlarına ait IV(b) grubu ruhsatlar elektrik üretimine yönelik olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Onayı ile bölünerek ayrı ruhsata bağlanabilir. Ancak bu bölünmenin rezerv kaybına neden olmaması şarttır.

2. Arama Dönemiyle İlgili Değişikler Yapılmıştır.

Arama faaliyet dönemi; sırasıyla ön arama, genel arama, detay arama dönemlerine uygun bulunması halinde fizibilite dönemi olarak yeni bir dönem eklenmiştir. Bunun dışında arama dönemine ilişkin hükümlerde sadeleştirmeye gidilmiş ve esasen yönetmelik hükmünde bulunması gerekmeyen teknik ayrıntılar yönetmelik madde hükmünden çıkarılmıştır. Ayrıca arama döneminde mali yeterliliğe ilişkin hükümler konulmuştur.

2.1. Maden Yönetmeliğinin m.13 (1-d.1) maddesinde arama projesiyle sunulması gereken mali yeterlilikle ilgili yeni düzenleme getirilmiştir: “*Gerçek veya tüzel kişiler Ek-2’de belirtilen mali yeterlilik tutarındaki kullanılabilir nakdi kredi limiti ve/veya vadeli/vadesiz mevduat miktarını gösterir banka referans mektubunu ibraz etmek zorundadır. Tüzel kişiler, maden gruplarına göre mali yeterlilik tutarlarının %30’unu sermayeleriyle, %70’ini banka referans mektubuyla, gerçek kişiler ise banka referans mektubuyla ibraz etmek zorundadır.*” . Yeni düzenleme ile mali yeterliliğin belgelenmesi ile ilgili mülga Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliğinde öngörölen alternatifler azaltılmıştır. Mülga Yönetmeliğe göre gerçek ve tüzel kişiler mali yeterliliklerini gayrimenkulleri ve menkuller, banka mevduat bilgisi, hisse senedi, ortaklık payı, sermaye piyasası araçları, iş

makineleri ve taşıt araçları gibi değerleri ile belgeleyebiliyorlardı. Yeni Maden Yönetmeliği ise daha sert kurallar getirmiştir. Maden Yönetmeliğinin m.13 (1-d.1) hükmüne göre mali yeterlilik, "banka referans mektubu" ile kanıtlanmak zorunludur. Banka referans mektubu da, arama ruhsat başvurusunda bulunanın, bankadan kullanılabilir nakdi kredi limiti ve/veya vadeli/vadesiz banka mevduat miktarını göstermelidir.

Gerçek kişi olarak şahsen başvuranlar, aşağıdaki tabloda verilen Yönetmeliğin EK:2'sinde yer alan mali yeterlilik rakamlarının tamamı için söz konusu banka referans mektubunu almak zorundadırlar. Tüzel kişilikler (Şirketler) ise mali yeterliliklerini Ek:2 Tabloda yer alan tutarların %30'unu sermayeleriyle, geriye kalan %70'ini banka referans mektubuyla kanıtlayacaklardır. Maden Yönetmeliğinde yer alan sermaye kavramının açıklımının getirilmemesi bir eksikliktir. Önceki Mülga Yönetmeliğin 13 (1-d.2) maddesinde sermayeye ilişkin öz kaynak veya öz kaynaktaki ortaklık payının yeminli mali müşavir onayı ile belgeleneceği öngörülmüştü. Yeni Yönetmelikte açıklık olamasa da, aynı şekilde tüzel kişilerin mali yeterlilik tutarlarına ilişkin sermaye tutarlarının bilançoları esas alınarak bir yeminli mali müşavir tarafından hazırlanacak öz kaynak tespit raporu ile belgeleneceğinin kabul edilerek, eski uygulamanın devam edeceği kanaatindeyim.

Ayrıca, gerçek kişi ve tüzel kişi arasında bu şekilde mali yeterlilik ibrazı açısından ayırım yapmak hukuka aykırı olmuştur. Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre gerçek kişi tacirler tüzel kişi tacirin bütün haklarına sahiptir. Şirket olmadan da gerçek kişi tacir, belirli limitlerin üzerine çıkarsa defter tutmak ve bilanço ile diğer mali tabloları hazırlamak zorundadır. Böyle bir tacirin de ticari işlere ayırdığı bir sermayesi bulunmaktadır. Bu sermaye üzerinden yeminli mali müşavir tarafından öz kaynak tespiti yapılabilir. Yapılacak bir Yönetmelik değişikliğinde hukuka aykırı bu ayırımın kaldırılması ve sermayenin nasıl hesap edileceğine ilişkin açık hükme yer verilmesi uygun olur.

Esasen Dünyada genel eğilim ruhsat verilmesi sırasında herhangi bir mali yeterlilik aranmaması yönündedir. Ancak Türkiye'de, arama ruhsatlarının madencilik amacı dışında spekülatif amaçlarla kullanılmasını engellemek için mali yeterlilik şartı getirmiştir. Geçen zaman içinde mali yeterlilik aranması, özellikle çantacı olarak nitelenen kişilerin ruhsat ticareti yapmalarının önüne geçmiştir. Bu nedenle de kamu oyundan olumlu destek görmüştür.

3213 sayılı Maden Kanununun 16.maddesinde mali yeterlilik aranacağı öngörülmüş ancak mali yeterlilik miktarı ve artırılması hususunda açık hükme yer verilmemiştir. Maden arama ruhsat hakkı elde edilmesinde bir baraj oluşturan mali yeterlik bedellerinin ve artırılmasının yasada gösterilmesi daha hukuki olurdu.

Maden Yönetmeliği aşağıda verilen EK.2 tabloda mali yeterlilik miktarlarını belirlemiştir. Buna göre mali yeterlilik tutarları, III ve V.Grup ruhsatlarda %24,5, IV.Grup ruhsatlarda %55,6 ve II(b) Grubu ruhsatlarda %86,8 oranında artırılmıştır (*Halim DEMİRKAN, Türkiye Maden Mevzuatında Değişiklikler ve Yeniden Yapılandırma, Hayatımız Maden Çalıştayı, 24-25 Kasım 2017, Belek-Antalya, Ayrı Bası Bildiri, s.3.*).

Ek-2

ARAMA RUHSATLARI MİNİMUM MALİ YETERLİLİK TUTARLARI TABLOSU

MALİ YETERLİLİK	MADEN GRUPLARI	MALİ YETERLİLİK (TL)
TUTARI (TL)	II (b)	150.000

	III	200.000
	IV	300.000
	V	100.000

Mülga Yönetmelikte olduğu gibi Maden Yönetmeliğinin 13 (4) maddesinde, her yıl Aralık ayının sonuna kadar bir sonraki yıl içinde yapılacak müracaatlarla ilgili geçerli olacak mali yeterlilik tutarlarının, yeniden değerlendirme oranlarında artırılarak MİGEM internet sitesinde ilan edileceği öngörülmüştür.

2.2. Yönetmeliğin 17.maddesinde, ön arama döneminde yapılması gereken jeoloji ve maden jeolojisine ait teknik açıklamalar ve belirtmeler için Ek:11'e göndermede bulunulmuştur. Örneğin, ön arama faaliyet raporunun formatını belirleyen Ek:11'e göre, maden jeolojisi harita yapılarak bu harita üzerine litolojik, litostratigrafik, tektonik ve benzeri çalışmalardan elde edilen veriler işlenecektir.

Aynı sadeleştirme yöntemi, genel arama dönemi ile ilgili Yönetmeliğin 18.maddesinde, detay arama dönemi ile ilgili 19.maddede uygulanmıştır.

2.3. Yönetmelik, 6592 sayılı Kanun ile 2015 tarihinde yeni getirilen fizibilite dönemi ile ilgili hükümler öngörülmüştür. Yönetmeliğin 4.(1-o) maddesinde fizibilite dönemi, "*Detay arama faaliyetleri sonunda belirlenen maden kaynağının ekonomik değer olarak işletilebilirliğini göstermek amacıyla yapılacak çalışmaların gerçekleştiği dönem*" olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 19.maddesine göre, fizibilite dönemine sadece IV. Grup (b), (c) ve (ç) bendi maden arama ruhsatlarında detay arama döneminden sonra geçilebilir. Bunun için fizibilite çalışmalarına ihtiyaç duyulma gerekçesinin gösterilmesi, detay arama döneminde yapılması zorunlu faaliyetlerin yapılmış olması ve kaynağın ortaya çıkarılmış olması zorunludur. Diğer arama dönemlerinde olduğu gibi, iki yıllık süre sonuna kadar Ek-25'te yer alan fizibilite raporunun verilmesi gerekmektedir. Fizibilite döneminin sonuna kadar MİGEM'e verilen fizibilite raporunun uygun bulunmaması hâlinde eksikliklerinin bir ay içinde giderilmesi ruhsat sahibine yazılı olarak bildirilir. Tebliğ tarihinden sonra eksikliklerin verilen sürede tamamlanmaması hâlinde ya da arama ruhsat süresi sonuna kadar fizibilite raporu ile birlikte işletme ruhsat talebinde bulunulmaması durumunda ruhsat iptal edilir. Ayrıca fizibilite döneminde fizibilite raporunda yer alan asgari faaliyetlerin yapılması zorunludur. Aksi takdirde fizibilite raporu uygun bulunmayarak ruhsat iptal edilir.

Fizibilite döneminde detay arama dönemi ruhsat bedelinin iki katı tutarında ruhsat bedeli alınır (m.20). Fizibilite aşamasında neden iki kat fazla ruhsat bedeli alındığının gerekçesini anlamak zordur.

2.4. Arama döneminde görünür rezervin %10'una kadar üretim izni 6592 sayılı Kanunla kaldırılmıştı. Bunun yerine zorunlu olarak üretilen madenden numune alma ve sevkine izin verilmişti. Yönetmeliğin 22.maddesinde bu hususta düzenleme getirilmiştir. Buna göre, arama ruhsatı döneminde arama faaliyetlerinin zaruri neticesi olarak ortaya çıkartılan madenin, teknolojik araştırma, geliştirme, pilot çalışmalar ve pazar araştırmaları yapmak üzere, sevkine gerekçesinin ve miktarının da yer aldığı Ek-24'e göre hazırlanan arama faaliyet raporu, ÇED belgesi ve mülkiyet izni ile birlikte müracaat eden ruhsat sahibine, MİGEM tarafından uygun bulunan miktarda numunenin sevk edilmesine izin verilebilir.

Maden Yönetmeliğinin 49.maddesinde, arama dönemi maden sevkine ilişkin Yönetmeliği 22. Maddesi neredeyse aynı şekilde tekrar edilmiştir. Sadece

Yönetmeliğin 49.maddesine, 22.maddeden farklı olarak sadece "yarma, sondaj, kuyu, galeri gibi kazı gerektiren arama faaliyeti yapılırken zorunlu olarak çıkan" ibaresi eklenmiştir. Maden Yönetmeliğinde tekrar niteliğinde iki maddenin mevcut olması, mevzuat yapma tekniğine aykırıdır. Yapılacak değişiklikte bu iki maddeden birisi Yönetmelikten çıkarılmalıdır.

Maden Yönetmeliği m.50 (1). hükmüne göre, numune sevk etmek isteyen arama ruhsat sahibi sevk fişi almak için MİGEM'e başvurmak zorunludur. Böyle bir talebi uygun bulan MİGEM, sevk edilecek numune miktarını baz alarak arama ruhsat dönemleri sonuna kadar geçerli olmak üzere sevk fişi verilebilir.

Yönetmeliğin m. 50(2). hükmü uyarınca, arama dönemlerinde, numune amacı dışında ve belirlenen miktardan fazla sevkiyat yapılması yada izin almaksızın arama faaliyetleri yapılırken zorunlu olarak maden çıkarılması veya numune alınması, satış ve sevkiyat yapılması halinde Maden Kanununun m.10/VII hükmünde belirtilen yaptırım uygulanır Ayrıca ek idari yaptırım olarak söz konusu faaliyetler durdurulur ve verilen sevk fişleri geri alınır.

3. Sevk Fişiyle ilgili Bazı Yeni Düzenlemeler Getirilmiştir.

3.1. Sevk fişi ile ilgili uygulamada rödovans sözleşmelerinde büyük sorunlar yaşanmakta ve davalara konu olmaktadır. Ruhsat sahipleri rödovansçılara sevk fişi vermeyerek rödovans sözleşmesiyle üretim yapılmasını fiilen sona erdirmeye çalışmaktadırlar. Maden Yönetmeliği m.48(2) "*Ancak, ruhsat sahasında rödovansçı veya hammadde üretim izin sahasında faaliyeti gerçekleştiren bulunması halinde ise sevk fişinin müştereken veya münferiden talep edilmesi üzerine verilebilir.*" hükmünü içermektedir. Buna göre, rödovansçı, ruhsat sahibinden vekalet almadan doğrudan ve münferiden MİGEM'e başvurarak sevk fişi alabilir. Bu değişikliğe ruhsat sahipleri tarafından rödovansçı tarafından bu şekilde alınan sevk fişlerinin kontrolleri dışına çıkacağı yönünde eleştiriler yapılmaktadır.

3.2. Mülga Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliğinin 55.maddesine göre, sevk fişi yerine Maliye Bakanlığında alınmış sevk irsaliyesi ile madenlerin sevkinin yapılmış olması durumunsa Devlet hakkının ödenmiş olması kaydıyla ruhsat sahibi yazılı olarak uyarılırdı. Aynı işlemin tekrarında teminat irat kaydedilirdi. Ayrıca, Maliye Bakanlığında alınmış sevk irsaliyesi ile madenlerin sevki halinde Devlet hakkı da ödenmemiş ise, yukarıda belirtilen yaptırımlara ilaveten Devlet hakkının gecikme cezası ile alınması yaptırımı da uygulanmakta idi.

Maden Yönetmeliğinin 56 (1).maddesinde ise yapılan sevkiyatın, Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmiş sevk irsaliyesi ile yapılması durumu beyanda hata ve noksanlık kapsamına sokularak ruhsat sahibi Maden Kanununun 10/IV maddesine göre kapsamında Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmiş sevk irsaliyesini kullanmaması, MİGEM'den alınan sevk fişinin kullanılması konusunda yazılı olarak uyarılır. Bu uyarıya rağmen sevk irsaliyesinin kullanılmaya devam edilmesi halinde ise Maden Kanununun 10/IV maddesine göre 21.924 TL idari para cezası uygulanır. Bu şekilde mülga Yönetmelikteki teminat iradi yerine idari para cezası getirilmiş olmaktadır.

3.3. Aynı yaklaşım, ruhsat sahibinin sevk fişini üretim hakkı olduğu başka bir ruhsatta kullanılması halinde de geçerlidir. Maden Yönetmeliğinin 56 (2)maddesine göre, MİGEM'den alınmış sevk fişinin, üretim hakkı olan aynı ruhsat sahibine ait başka bir ruhsat sahasında kullanılması durumunda, ruhsat sahibi

Kanunun 10 uncu maddesi kapsamında yazılı olarak uyarılır. Aynı işlemin tekrarı halinde Kanunun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası gereğince 21.924 TL idari para cezası uygulanır.

3.4. Maden Yönetmeliğinin 54(2) maddesinde ruhsat sahibinin maden üretim hakkının kapsamını aşarak ruhsat sahası içinde ve dışında aynı ve/veya farklı gruplarda üretimin zaruri neticesi sonucunda üretmiş olduğu madenler için sevkiyatın yapılmaması durumunda, Maden Kanununun 12.maddesinde öngörülen bu şekilde üretilmiş madenin ocak başı satış bedelinin iki katı idari para cezası uygulanmayacağı öngörülmüştür. Bu değişiklikle uygulamada haksız ve ağır sonuçlara yol açan durumlar önlenmeye çalışılmıştır.